SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1961

av Amanda Lindblad m.fl. (S)

Statens ansvar för välfärden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka statens långsiktiga ansvar för välfärdens finansiering och se över hur kommuner och regioner kan ges mer stabila och förutsägbara ekonomiska förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kommuner och regioner ansvarar för stora delar av den välfärd som människor möter i sin vardag. Men deras möjligheter att erbjuda en väl fungerande skola, vård och omsorg avgörs inte enbart av lokala prioriteringar, utan också av hur staten tar ansvar för finansieringen. Under den gångna mandatperioden har det blivit tydligt hur sårbar välfärden är när kostnaderna ökar snabbare än intäkterna. När ekonomin pressas får det konkreta konsekvenser; personal varslas, tjänster lämnas obesatta och verksamheter tvingas till neddragningar. Det påverkar arbetsmiljön för medarbetarna och får konsekvenser för välfärden.

Den höga inflationen, ökade pensionskostnader och en svag utveckling av skatteunderlaget satte kommuner och regioner under hård ekonomisk press under 2023 och 2024. Regionerna redovisade stora underskott och många kommuner tvingades till besparingar. Enligt Sveriges Kommuner och Regioner kompenserade sju av tio kommuner inte fullt ut sina verksamheter för pris- och löneökningar i budgeten för

2024. Det innebar i praktiken besparingskrav, trots att behoven i välfärden inte hade minskat i motsvarande omfattning.

Utvecklingen märktes också i Västmanland. I Köpings kommuns årsredovisning för 2024 framgår att verksamhetens nettokostnader ökade med 2,6 procent, medan skatteintäkter och generella statsbidrag ökade med endast 1,4 procent. Region Västmanland redovisade samtidigt negativa balanskravsresultat på sammanlagt över en miljard kronor under 2023 och 2024, efter en lång följd av år med överskott. Även om ekonomin förbättrades under 2025 visar erfarenheterna hur snabbt välfärdens ekonomiska förutsättningar kan förändras.

Problemet är dock inte begränsat till enskilda krisår. I SKR ekonomirapport från oktober 2025 beskrivs hur statliga kompensationer för nya åtaganden och förändringar av kommunernas skatteunderlag successivt urholkas när de inte räknas upp över tid. Det innebär att staten kan finansiera ett beslut när det fattas, men att en allt större del av kostnaden med tiden riskerar att hamna hos kommuner och regioner. Detta visar på behovet av att se över möjligheterna att indexera och värdesäkra statsbidrag och statliga kompensationer, liksom att stärka finansieringsprincipens tillämpning över tid.

Kommuner och regioner måste självklart ta ansvar för sin ekonomi och använda resurserna effektivt. Men det förutsätter rimliga och långsiktiga ekonomiska villkor. De senaste årens utveckling visar att det inte räcker att hantera finansieringen när en kris redan är ett faktum. Staten behöver ta ett större ansvar för att välfärdens finansiering är hållbar över tid och ge kommuner och regioner bättre förutsättningar att klara även framtida ekonomiska påfrestningar.

Amanda Lindblad (S)

Åsa Eriksson (S) *Jonas Cronert (S)*